

VIRGINSKÉ PROHLÁŠENÍ PRÁV (1776)

Prohlášení práv učiněné představiteli dobrého lidu Virginie shromážděnými úplně a svobodně souhlasu o tom, která práva jim a jejich potomstvu náleží, jako základ a zdroj vlády.

- I. Že všichni lidé jsou od přírody stejně svobodní a nezávislí a mají určitá přirozená práva, kterých, když vstoupí do společnosti, nemohou jakýmkoliv dohodami zbavit nebo odepřít svému potomstvu; a to, užívání života a svobody, s prostředky na získávání a vlastnění majetku a usilování o získání štěstí a bezpečí.
- II. Že veškerá moc je svěřena a následně odvozena od lidu; že úředníci jsou jejich správci a služebníci a vždy jim přístupní,
- III. Že vláda je nebo by měla být zavedena pro společný prospěch, ochranu a zabezpečení lidí, národa nebo společenství; že ze všech různých způsobů a forem vlády je ta nejlepší, která je schopna produkovat nejvyšší stupeň štěstí a bezpečnosti a je nejvíce účinně zabezpečena proti nebezpečí nesprávného úředního postupu. A že pokud jakákoliv vláda bude shledána nedostatečnou nebo v rozporu s těmito účely, většina společenství má nepochybné, nezczitelné a nezadatelné právo jí změnit, nahradit nebo zrušit takovým způsobem, který považuje za nejvíce příznivý pro veřejné blaho.,
- IV. Že žádný člověk nemá nárok na exkluzivní nebo samostatné funkční požitky nebo výhody od společenství jinak než odměnou za veřejné služby, kteréžto, stejně jako hodnosti úředníků, zákonodárců nebo soudců, by neměly být dědičné.
- V. Že zákonodárná a výkonná moc státu by měly být oddělené a odlišné od soudnictví a že členům těch prvních dvou může být zabráněno v útlaku tím, že pociťují a podílejí se na břemenech lidu, a proto by měli být ve stanovených obdobích sesazeni a omezeni na soukromé hodnosti, vrátit se do svazku, z něhož byli původně vyzdviženi, a volná místa budou doplňována častými, určenými a pravidelnými volbami, ve kterých budou všichni nebo některá část bývalých členů opět volitelní nebo nevolitelní, jak stanoví zákony.
- VI. Že volby členů, kteří mají sloužit jako zástupci lidu ve shromážděních, by měly být svobodné; a že všichni muži s dostatečným trvalým společným zájmem a náklonností ke komunitě, mají právo volebního práva a nemohou být zdaněni nebo zbaveni svého majetku pro veřejné užití bez vlastního souhlasu nebo souhlasu svých takto zvolených zástupců, ani nejsou vázáni žádným zákonem, s nímž podobným způsobem nesouhlasili v zájmu veřejného blaha.
- VII. Že veškerá moc pozastavení platnosti nebo provádění zákonů jakýmkoliv orgánem bez souhlasu zástupců lidu je na újmu jejich právům a neměla by být vykonávána.
- VIII. Že ve všech výjimečných nebo trestních stíháních má muž právo požadovat sdělení příčiny a povahu svého obvinění, být konfrontován s žalobci a svědky, snášet důkazy ve svůj prospěch, a na rychlý proces od nestranné poroty 12 mužů ze svého okolí, bez jejichž jednomyslného souhlasu nemůže být shledán vinným, nemůže ani být nucen svědčit sám proti sobě; že žádný člověk nesmí být zbaven svobody kromě případů podle práva země nebo rozhodnutí z jeho vrstevníků.
- IX. Že nadměrná kauce by neměla být vyžadována, ani ukládány nadměrné pokuty; ani vynášeny kruté a neobvyklé tresty.
- X. Že soudní příkazy, podle nichž jakýmkoliv úředník může být povolán k prohledání podezřelých bez důkazů o spáchaných skutečnostech, nebo zajistit jakoukoliv osobu nebo osoby, které nejsou pojmenovány, nebo jí stíhat pro trestný čin, který není jasně popsán a podpořen důkazy, jsou těžké a tíživé a neměly by být vydávány.

- XI. Že ve sporech ohledně majetku a v soudních řízeních mezi dvěma muži je starobylé řízení před porotou vhodnější než jiné a měl by být považováno za posvátné.
- XII. Že svoboda tisku je jednou z největších opor svobody a nikdy nemůže být omezována jinými než despotickými vládami.
- XIII. Že dobře regulovaná domobrana složená ze svazku lidí vycvičených ve zbraních je správná, přirozená a bezpečná obrana svobodného státu; že stálým armádám je v době míru třeba se vyhnout jako nebezpečným pro svobodu; a že ve všech případech by armáda měla být pod přísnou podřízeností a řízena občanskou mocí.
- XIV. Že lidé mají právo na jednotnou vládu, a proto žádná vláda samostatná nebo nezávislá na vládě Virginie může být zřízena či usazena na jejím území.
- XV. Že žádná svobodná vláda nebo požehnání svobody nemůže být zachována pro všechny lidi jinak než přísným dodržováním spravedlnosti, umírněnosti, střídmosti, skromnosti a ctnost a častým opakováním základních principů..
- XVI. Že náboženství neboli povinnost, kterou dlužíme svému Stvořiteli, a způsob jejího plnění, lze řídit pouze rozumem a přesvědčením, nikoli silou nebo násilím; a proto mají všichni lidé stejný nárok na svobodné vykonávání náboženství podle svého svědomí; a že je vzájemnou povinností všech praktikovat vůči sobě křesťanskou snášenlivost, lásku a dobročinnost.

PROHLÁŠENÍ NEZÁVISLOSTI SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH (Preamble) 1776

Pokládáme za samozřejmé pravdy, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni, že jsou obdařeni svým Stvořitelem určitými nezcizitelnými právy, že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí.

Že k zajištění těchto práv se ustanovují mezi lidmi vlády, odvozující svoje oprávněné pravomoci ze souhlasu těch, jimž vládnou.

Že kdykoliv počne být některá vláda těmto cílům na překážku, má lid právo ji změnit nebo zrušit a ustanovit vládu novou, která by byla založena na takových zásadách a měla svoji pravomoc upravenou takovým způsobem, jak uzná lid za nejvhodnější pro zajištění své bezpečnosti a svého štěstí.

...

LISTINA PRÁV SPOJENÝCH STÁTŮ AMERICKÝCH (10 DODATKŮ K ÚSTAVĚ) 1791

- I. Kongres nesmí vydávat zákony zavádějící nějaké náboženství nebo zákony, které by zakazovaly svobodné vyznávání nějakého náboženství; právě tak nesmí vydávat zákony omezující svobodu slova nebo tisku, právo lidu pokojně se shromažďovat a právo podávat státním orgánům žádosti o nápravu křivd.
- II. Dobře organizovaná domobrana je nezbytná v zájmu bezpečnosti svobodného státu; právo lidu držet a nosit zbraně nesmí být proto omezováno.
- III. Žádný voják nesmí být v době míru ubytován v žádném domě bez souhlasu jeho vlastníka; to platí i v době války, ledaže by se tak stalo způsobem předepsaným zákonem.
- IV. Právo lidu na ochranu svobody osobní a domovní, písemností a majetku nesmí být porušováno neoprávněnými prohlídkami a konfiskacemi; nesmí být vydán rovněž žádný příkaz, který by se neopíral o zdůvodněná zjištění doložená přísahou nebo jiným způsobem potvrzená a který by neobsahoval přesné určení místa, které má být prohledáno, přesný popis osob, které mají být vzaty do vazby, a věcí, jež mají být zabaveny.
- V. Na každého občana, který se má zodpovídat z hrdelního zločinu nebo jiného těžkého zločinu, musí být podána řádná žaloba ze strany velké poroty; výjimkou tu mohou být případy občanů sloužících v činné službě v pozemních nebo námořních ozbrojených silách nebo v domobraně, a to v době války nebo vážného ohrožení veřejné bezpečnosti; nikdo nesmí být dvakrát trestán ohrožením života nebo zdraví pro týž poklesek; nikdo nesmí být nucen svědčit sám proti sobě; nikdo nesmí být zbaven života, svobody nebo majetku bez řádného soudního procesu; soukromý majetek může být vyvlastněn pouze za náhradu.
- VI. V každém trestním procesu má obžalovaný právo na rychlé a veřejné přelíčení před nestrannou porotou státu a obvodu, na jejichž území měl být trestný čin spáchán a které jsou podle zákona příslušné. Obžalovaný má právo být informován o příčině a povaze obžaloby a konfrontován se svědky obžaloby. Má též právo dát obeslat prostřednictvím státních orgánů svědky ve svůj prospěch a mít na svou obranu obhájce.
- VII. V soudních případech podle obecného práva, přesahuje-li výše pohledávky dvacet dolarů, je zajištěno právo žádat rozhodnutí porotního soudu a žádná skutečnost, již přezkoumaná porotním soudem, nemůže podléhat dalšímu přezkoumání jakýmkoli soudem Spojených států, pokud tak nestanoví obecné právo.
- VIII. Nesmějí být vyžadovány nadměrné kauce, ukládány nadměrné pokuty nebo kruté a mimořádné tresty.
- IX. Výčet určitých práv v Ústavě nesmí být vykládán jako popírání nebo zlehčování ostatních práv náležejících lidu.
- X. Práva, která ústava výslovně nepřiznává Unii ani je nevyklučuje z pravomoci států, náležejí jednotlivým státům nebo lidu.

PROHLÁŠENÍ PRÁV ČLOVĚKA A OBČANA, FRANCIE, 26. 8. 1789

Představitelé francouzského lidu, ustanoveni v Národním shromáždění, domnívajíce se, že nevědomost, zapomenutí nebo pohrdání lidskými právy jsou jedinými příčinami veřejných neštěstí a zkorumpovaností vlád, rozhodli se vyložit ve slavnostní deklaraci přirozená, nezczitelná a posvátná práva člověka za tím účelem, aby tato deklarace, neustále jsouc před očima všem členům lidské společnosti, jim stále připomínala jejich práva a jejich povinnosti; aby činy zákonodárné moci a činy výkonné moci mohly být v každé chvíli porovnávány s účelem každého politického zřízení a byly v důsledku toho ještě více respektovány; aby požadavky občanů, když se budou napříště zakládat na jednoduchých a nepopíratelných zásadách, směřovaly vždy k zachování Ústavy a ku blahu všech.

V důsledku toho Národní shromáždění uznává a vyhláší, za přítomnosti a pod záštitou Nejvyšší Bytosti, tato práva člověka a občana:

- I. Lidé se rodí a zůstávají svobodnými a rovnými ve svých právech. Společenské rozdíly se mohou zakládat pouze na prospěšnosti pro celek.
- II. Účelem každého politického společenství je zachování přirozených a nezadatelných práv člověka. Tato práva jsou: svoboda, vlastnictví, bezpečnost a právo na odpor proti útlaku.
- III. Princip veškeré svrchovanosti spočívá v podstatě v Národě. Žádný sbor, žádný jednotlivec nemůže vykonávat moc, která z něj není výslovně odvozena.
- IV. Svoboda spočívá v tom, že každý může činit vše, co neškodí druhému. Proto výkon přirozených práv každého člověka nemá jiných mezí než ty, které zajišťují ostatním členům společnosti užívání týchž práv. Tyto meze mohou být ustanoveny pouze zákonem.
- V. Zákon má právo zakazovat pouze činy škodlivé společnosti. Nikomu nemůže být bráněno v tom, co není zakázáno zákonem, a nikdo nemůže být nucen činit něco, co zákon nenařizuje.
- VI. Zákon je vyjádřením všeobecné vůle. Všichni občané mají právo účastnit se osobně nebo prostřednictvím svých zástupců při jeho vytváření. Zákon má být stejný pro všechny, ať už poskytuje ochranu či trestá. Všichni občané, jsouce si před zákonem rovni, mají stejný přístup ke všem hodnostem, veřejným úřadům a zaměstnáním, podle svých schopností a jen na základě rozlišení, která vyplývají z jejich ctností a z jejich nadání.
- VII. Každý člověk může být obžalován, zatčen nebo uvězněn pouze v případech stanovených zákonem a pouze způsoby, které zákon předepisuje. Ti, kteří vyžadují, vyhotovují, vykonávají nebo dávají vykonávat svévolné příkazy, mají být potrestáni; ale každý občan předvolaný nebo zadržený na základě zákona musí okamžitě poslechnout, jinak se proviní odporem.
- VIII. Zákon má stanovit pouze tresty, které jsou nezbytně a zřejmě nutné a každý může být potrestán pouze na základě zákona, schváleného a vyhlášeného před spáchaným činem a zákonně prováděného.
- IX. Každý člověk je pokládán za nevinného až do té doby, kdy je prokázána jeho vina; jestliže se pokládá za nezbytné zatknout jej, každá tvrdost, která by nebyla nutná k zajištění jeho osoby, má být přísně postížena na základě zákona.
- X. Nikomu se nesmí dít újma pro jeho názory, i náboženské, ledaže by jejich projev rušil veřejný pořádek stanovený zákonem.

- XI. Svobodné sdělování myšlenek a názorů je jedním z nejdrahocennějších práv člověka; každý občan může tedy svobodně mluvit, psát, tisknout, jest se mu však zodpovídat za zneužívání této svobody v případech zákonem stanovených.
  - XII. Záruka práv člověka a občana vyžaduje existenci veřejné moci; tato moc je tedy zřízena ve prospěch všech a ne tedy k osobnímu užítku těch, kterým je svěřena.
  - XIII. K vydržování veřejné moci a k úhradě správních výloh je zapotřebí společných daní; mají být rovnoměrně rozvrženy na všechny občany podle jejich majetkové schopnosti.
  - XIV. Všichni občané mají právo určit sami nebo prostřednictvím svých zástupců potřebnost veřejných daní, svobodně k nim dát souhlas, kontrolovat jejich používání, určit jejich kvótu, základ, způsob jejich vybírání a dobu jejich trvání.
  - XV. Společnost má právo žádat na každém veřejném úředníkovi účty z jeho činnosti.
  - XVI. Společnost, ve které záruka práv není zajištěna a ve které rozdělení moci není zavedeno, nemá žádnou ústavu.
  - XVII. Protože vlastnictví je nedotknutelným a posvátným právem, nikdo ho nemůže být zbaven kromě případu, kdy by to vyžadovala zákonně zajištěná veřejná nezbytnost a pod podmínkou spravedlivého a předchozího odškodnění.
-

OTÁZKY K DOKUMENTŮM

1. Co je zdrojem a jaká je povaha uvedených práv?
2. Komu jsou tato práva přiznána a jaká je jejich úloha ve státu a společnosti?
3. Jaká je role státu ve vztahu k těmto právům? Jaké jsou principy a cíle jeho fungování podle dokumentů?
4. Mají tato práva nějaké meze a hranice? Jaké případně?
5. Jaká práva a principy jsou v dokumentech obsaženy? Proč myslíte, že zrovna tyto?